

sten udelukkende fra Sverige), et om propaganda- og nyhedstjenestens organisation fra Sverige og endelig et om de diplomatiske relationer til de allierede. De to første afsnit giver ikke uvæsentlige bidrag til karakteristik af modstandskampen, men det er det sidste, som har størst almen interesse. Fra afsnittet om våbenforsyningerne bør dog fremhæves et aktstykke, der belyser Foss' synspunkt på slutfasen, hvor han vel har haft meningsfæller. Han gør sig her til talsmand for den opfattelse, at en slutkamp mellem danske modstandsstyrker og tyske tropper – uanset tabene – ville have været ønskværdig af hensyn til den nationale selvfølelse. Bemærkelsesværdig er også den spaltning, der var mellem Foss og meningsfæller på den ene side og de i øvrigt aktivt indstillede politikere på den anden side; de sidste stillede mod etableringen af sådanne styrker, at statsmagten efter et tysk nederlag skulle være i stand til at opretholde ordnede tilstande, mens Foss udelukkende sigtede på de aktuelle forhold. Det synes, som politikerne her både har haft en større politisk erfaring, hvad heller ikke kan overraske, men også i højere grad har været orienteret om udviklingen i andre besatte lande og de risici, der ville være efter et tysk sammenbrud.

Redegørelsen for udsendelsen af Døssing til Sovjetunionen bringer meget værdifuldt kildemateriale. Iøjnefaldende er her den betragtelige risiko, man løb ved at sende en mand, som ikke havde enten politisk erfaring eller diplomatisk skoling; da relationerne mellem Sovjetunionen og Danmark ikke var så snævre og trods besættelse af Bornholm heller ikke blev det, gik det godt, trods det selv under de særlige forhold vel improviserede, der var over hele udsendelsen; alene den svigtende forbindelse mellem Døssing og hjemlandet synes på visse punkter at have gjort hans tilstedeværelse mere vovelig end und-

ladelsen af at søge kontakt med Sovjet. Til dette kom Døssings naturel, hvor en vis ensidighed kunne være en fare. Det var sikkert den, der fik Eduard Reventlov til i 1944 at gøre Døssing opmærksom på, »hvor vigtigt det var, at hans mission formede sig således, at han efter befrielsen på ganske samme måde som andre gesandter betragtede sig som repræsenterende den regering, kongen udnævnte« (Eduard Reventlov: I dansk tjeneste. S. 162).

Et vigtigt afsnit i Foss' bog behandler Christmas Møllers stilling i England og F.'s brud med ham. Således som det fremstilles i bogen var grunden til, at de to mænds veje skiltes, den, at Foss ikke kunne affinde sig med Christmas Møllers ærgerrighed både i England under krigen og den, han lagde for dagen med henblik på hans fremtidige rolle i dansk politik. Om dette forhold og om Christmas Møllers vanskelige stilling i England giver Foss gode oplysninger, som uvægerligt – uanset den kritik, de bør mødes med, bør medtages, når den tid kommer, hvor man vil søge en forklaring på Christmas Møllers som helhed uafklarede personlighed.

Erling Foss har med sin bog ydet et værdifuldt bidrag til dansk politisk historie.

Vagn Dybdahl.

Meddelelser om Rigsarkivet for årene 1921–55. (Munksgaard, 1958). 285 s.

Det er særdeles påskønnelsesværdigt, at Rigsarkivet med dette bind genoptager udsendelsen af »Meddelelser« om hovedarkivets virksomhed. Den standsning, der skete, da Erslev i 1922 udsendte meddelelserne om årene 1916–20, var yderst beklagelig, og det må hilses med megen tilfredshed, at man nu er sindet at genoptage den regelmæssige 5-års udsendelse; det foreliggende bind medtager ikke landsarkiverne, men dette vil ske i fremti-

den, ligesom der bebudes et særskilt bind om landsarkiverne 1921–55.

Det foreliggende bind er velredigeret, og skønt knap i formen giver det det væsentlige. Det er opdelt sagligt efter Rigsarkivets forskellige arbejdsområder (seglsamling, fotografisk atelier, publikationsvirksomhed o.s.v.), men desuden behandles mere almindelige forhold som f. eks. arkivoverenskomster med udlandet, arkivaliers tilgængelighed. Endelig skal fremhæves de værdifulde oversigter over afleveringer fra centraladministrationen og over afleverede privatarkiver og de ikke mindre vigtige kassationsbestemmelser (her havde det nok været af interesse at få en redegørelse for de principper, der har været lagt til grund). En alvorlig anke mod bogen, der vil have interesse for mange historikere og historisk arbejdende amatører, er den for en publikation som denne ganske urimelige pris af 25 kr.

Vagn Dybdahl.

A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: *Candidati og examinati juris 1736–1936. Candidati politices 1852–1936. Candidati actuarii 1922–1936. III–IV. (Gad 1957 og 1958). 458 og 395 s.*

Selv om de to udgivere nu er nået alfabetet ud med deres forbilledlige værk (de to første bind er anmeldt i Jyske samlinger, Ny række III, s. 138–140 og 282), synes de dog ikke tilbøjelige til at slippe de jurister, statsvidenskabelige kandidater og aktuarer, som de begge i så mange år har ofret tid og kræfter på. Værket vil blive endeligt afsluttet med et femte bind, der skal indeholde navne-register til samtlige – ca. et halvt hundredetusinde navne. Det foreliggende IV bd. er suppleret med 15 sider rettelser og tilføjelser, hovedsagelig dødsfald fra tiden efter trykningen af de enkelte bind, men også reelle rettelser, som det videre arbejde har givet anledning til.

Finn H. Lauridsen.

Olav Christensen: *Bibliografi over sønderjysk slægtstavelitteratur. 2. udgave. (Kommissionsanstalten, 1959). 98 s.*

Den energiske sønderjyske historiker Olav Christensen har med denne nyudgave af bibliografien fra 1949 føjet et nyt betydningsfuldt led til sit forfatterskab. Den nye udgave har 1.191 numre mod 1. udgaves 768, og selv om kredsen af »sønderjyske« slægter nok kan forekomme noget vid, er den tilstræbte fuldstændighed påskønnelsesværdig, og mange historikere vil være taknemmelige for den hjælp, bogen vil yde. Jævnligt omfatter bibliografien også 1-blads tryk og dupliserede slægtstavler, her havde en henvisning til de institutioner, hvor de findes, sikkert været på sin plads. Arkivar Peter Kr. Iversen slutter bogen med et tillæg på 18 sider, hvori han giver en fortegnelse over det sønderjyske landsarkivs efterhånden ret omfattende samling af manuskripter om sønderjysk personalhistorie.

Vagn Dybdahl.

Jørgen Friis: *Slægten Simonsen fra Rugaard. Med indledning af Niels Friis. (1958). 125 s.*

Den fynske slægt Simonsen rummer hverken nogen særlig bemærkelsesværdig social udvikling eller sammensætning; den er af bondeoprindelse og dens medlemmer træffes i dag i højst forskellige erhvervsgrupper. Heller ikke dens slægtbog skiller sig i formel henseende ud fra den store mængde; men den er uhyre nyttig for den samfundsinteresserede historiker som de fleste af sin art. Slægtens betydeligste skikkelse, Simon Andersen Amager (1751–1842), er dog virkelig interessant. Han begyndte som herskabskusk og overtog siden sin fædrenegård i Amager (Vigerslev sogn) som fæster. I adskillige år drev han ved siden af en omfattende studehandel, der i 1781 satte ham i stand til